

1 בנובמבר 2020

לכבוד

ועדת חוץ וביטחון

כנסת ישראל

שלום רב,

באמצעות דוא"ל

הנדון: בחינת יעילות כלי השב"כ - מדדים כמותיים

פרטיות ישראל (ע"ר) היא עמותה הפועלת במטרה לשמור ולקדם את הזכות לפרטיות בישראל. עם מייסדי העמותה נמנים מיטב המומחים בארץ בתחום הפרטיות¹.

החל מחודש אפריל 2020, משרד הבריאות מפרסם בכל שבוע נתונים בדבר היקף השימוש בכלי השב"כ. **על בסיס נתונים אלו, הממשלה והוועדה נדרשים לקבל החלטה האם כלי השב"כ הוא אפקטיבי בהתמודדות עם נגיף הקורונה, והאם קיימת הצדקה בריאותית להמשך השימוש בו, על אף הפגיעה הקשה בזכות החוקתית לפרטיות, באמון הציבור ובכלכלה הישראלית.**

עם זאת, מתחילת הדרך ולאורך כל הדיונים בנושא השימוש בכלי השב"כ, אנו רואים שינויים באופן הצגת הנתונים: מעת לעת משרד הבריאות מוסיף פרמטרים, מחסיר פרמטרים ומציג מדדים שונים לצורך קביעה האם הכלי אפקטיבי.

בטרם נפנה לשאלה מהו המדד האפקטיבי לבחינת הצורך בהסתייעות בכלי השב"כ, נזכיר כי **השימוש בכלי מעקב חשאי הוא בבחינת אמצעי חריג שהשימוש בו הותר לתקופה מוגבלת**, זאת במקביל לקידום והטמעה של טכנולוגיה אזרחית לאיתור מגעים², ותוך פיקוח פרלמנטרי הדוק שמטרתו, בין היתר, לרסן את הפגיעה בפרטיות.

בחינת יעילות הכלי - מדד החולים

בחוות הדעת של משרד הבריאות מיום 24.10.2020 בדבר סיוע השב"כ במאבק הקורונה ("חוות הדעת"), נמסר כי נערכו שינויים בשיטת החישוב לפיה בוחנים את יעילות הכלי. לפי הלוגיקה החדשה, הפחיתו את מספר החולים ממספר נומינלי (כ-260 אלף) למספר משקי בית (כ-160 אלף), וכעת בוחנים את מספר החולים שאיתר השב"כ מתוך מספר משקי הבית בהם יש חולה קורונה. **שינוי הלוגיקה הגדיל ב-29.5% את כמות החולים שאותרו על-ידי כלי השב"כ (ראו תרשים 1 בנספח המצורף), כאשר בפועל שיעור החולים מתוך סך המגעים הוא 6.3%**. שינוי מתודולוגיית החישוב הוא בבחינת הסרת תוצאות לא רצויות מהמדגם שמטרתו להגדיל את כמות החולים שאיתר כלי השב"כ ולהכריע בשאלה האם יש להמשיך להשתמש בכלי השב"כ.

יתרה מזאת, חוות הדעת לא מנמקת כיצד בוצעה ההצלבה בין מספר החולים למספר משקי הבית. בסיס ההחלטה נעוץ בכך שהשב"כ איננו מאתר קרובי משפחה. קביעה זו היא בניגוד להחלטה שהתקבלה לאחרונה להרחיב את השימוש בשב"כ לצורך איכון בני משפחה במקרים של "אפס מגעים".

¹ העמותה פועלת בהיבטים מגוונים ובהם נקטת צעדים משפטיים לצורך שמירה והגנה על הזכות לפרטיות, עידוד וקידום יוזמות טכנולוגיות המקדמות שילוב של פרטיות וחדשנות (Privacy by Design ו-Privacy Enhancing Technologies) והגברת המודעות לחשיבות הזכות לפרטיות בקרב הציבור הרחב בכלל והצעירים בפרט.
² סעיף 1 לחוק הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש וקידום השימוש בטכנולוגיה אזרחית לאיתור מי שהיו במגע קרוב עם חולים (הוראת שעה), תשי"ף-2020 ("החוק")

בנוסף, בחוות הדעת הוצג כעת נתון חדש בדבר מספר המקרים שנמנעו בעקבות השימוש בכלי השב"כ. אך גם במקרה זה, משרד הבריאות לא נימק כיצד חישב את מספר מקרי ההדבקה שנמנעו, ובפרט את מספר מקרי התחלואה הקשים ומקרי התמותה שנמנעו בעקבות השימוש בשב"כ.

שילוב נתוני התחלואה לפי משקי בית (לאחר אימוץ לוגיקה חדשה) עם נתוני המניעה (שלא נבדקו) - אינו מהווה בחינה נכונה של אפקטיביות כלי השב"כ, ובוודאי שלא משליך על המשמעות הכלכלית הנגזרת מהשימוש בכלי השב"כ.

במקום זאת, על דיון מבוסס-נתונים של יעילות הכלי לכלול ניתוח משולב של "אות רעש" - מספר החולים שאותרו בלעדית על-ידי השב"כ מתוך כלל המגעים שאיתר השב"כ ושיעור איכוני שווא - שיעור האנשים שנשלחו לבידוד שלא לצורך. מפירוט הנתונים המופיעים בחוות הדעת עולה כי מרבית שיקול הדעת ניתן ל-"אות רעש", ואילו שיעור איכוני השווא, אף שמדווח מספרית, אינו מתורגם כמדד לחוסר יעילות הכלי (קרי, לא מחשבים את שיעור האיכוניים השגויים). ראו השוואה בין המדדים בנספח המצורף.

גם דוח מבקר המדינה שפורסם לאחרונה קבע כי אפקטיביות כלי השב"כ ביחס לחקירות האפידמיולוגיות, היא באופן משמעותי נמוכה יותר:³

"מהשוואת נתוני האפקטיביות (בהתייחס ליחס "אות רעש") של החקירות האפידמיולוגיות של משרד הבריאות שבוצעו על ידי תשאל של החולה בתקופת ההפעלה השנייה... לפעולות הסיוע של שב"כ, בתקופת ההפעלה השנייה... עולה כי אפקטיביות החקירה האפידמיולוגית המבוצעות על ידי תשאל של החולה גבוהה בהרבה מזו של פעולות הסיוע של שב"כ"

היעדר יעילות הכלי - הנזק הכלכלי

כפי שמשרד הבריאות ציין בחוות הדעת, למניעת ההדבקה משמעות כלכלית. אך משמעות כלכלית כבדה יש גם לאיכוניים שגויים של כלי השב"כ. כאמור, נתונים אודות טעויות באיכון אינם מפורסמים כמדד השוואתי, אך כאשר בוחנים את נתוני ההשגות ניתן לגזור כי מתחילת יולי 43.1% מהמגעים שאותרו על-ידי השב"כ היו איכוני שווא. כלומר, 275,546 אנשים שוחררו מבידוד לאחר השגה, מתוך 640,026 אנשים שקיבלו מסרון על בסיס פעולות השב"כ.

על מנת להבין את הנזק הכלכלי הגלום באיכון שגוי, ניתן להתייחס לנתון שהציג מר אייל טולדו, נציג אגף התקציבים, בישיבת צוות השרים ביום 28.10: 300,000 חיבי בידוד משמעותם אובדן תוצר של כ-970 מיליון ש"ח (ללא עלויות נלוות). על כן, המשמעות הכלכלית הישירה של השימוש בכלי השב"כ, ושל הכנסת מאות אלפי ישראלים לבידוד שלא לצורך הביאה לאובדן תוצר של כ-890.9 מיליון ש"ח.

בכבוד רב,

עו"ד נעמה מטרסו, מנכ"לית פרטיות ישראל (ע"ר)

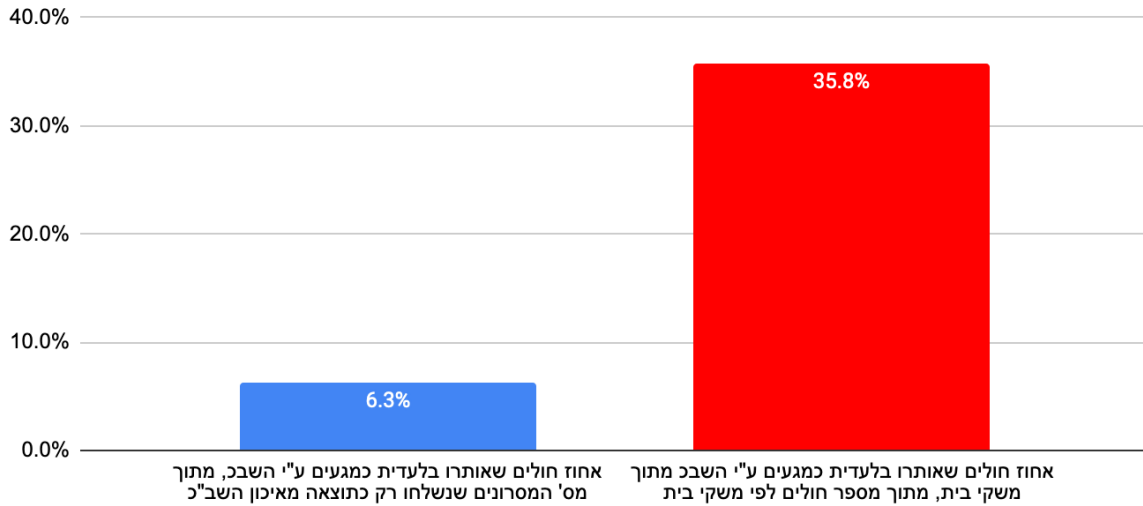
ד"ר ענת בן-דוד, המחלקה לסוציולוגיה, למדע המדינה ולתקשורת, האוניברסיטה הפתוחה, וממייסדי עמותת פרטיות ישראל (ע"ר)

³ דוח ביניים מיוחד בנושא התמודדות מדינת ישראל עם משבר הקורונה, אוקטובר 2020, עמוד 111

נספח - בחינה השוואתית של יעילות כלי השב"כ

תרשים מס' 1: נתונים זהים, מתודולוגיה שונה - ההבדלים במדידת יעילות הכלי באיתור חולים חדשים לפי המתודולוגיה הקודמת (6.3%) לבין המתודולוגיה החדשה (35.8%)

יחס "אות/רעש" לפי שיטת החישוב הקודמת (לפי סה"כ מגעים), בהשוואה למתודולוגיה החדשה (לפי מס' משקי בית)

תרשים מס' 2: ניתוח של איכוני שווא כמדד ליעילות הכלי

שיעור איכוני שווא (False Positives)

